

δρόμο της λύπης. Γιατί αυτή είναι η ζωή: μια ατέλειωτη αντίθεση, μέσα σε μια άπειρία από δυνάμεις. Κάθε στοιχείο, κάθε πλάσμα, κάθε δροατό κι' άδρατο, κάθε υλικό κι' άυλο, όσο μεγάλο, κι' όσο μικρούτσικο κι' αν είναι: είτε ωκεανός, είτε σχολήκι, είτε άνεμος, είτε χορταράκι, είναι και μια δύναμη, δύναμη αντίθετη, αλλά που δεν μπορεί να κάνη ή μια δίχως την άλλη. Είναι η φωτιά που δεν ανάβει δίχως τον άγέρα· είναι η γυναίκα που συμπληρώνει' απ' τον άντρα.

Κ' η ευτυχία κ' η συμφορά, κ' η θλίψη κ' η χαρά είναι κι' αυτές δυνάμεις αντίθετες αλλά σφιχτοδεμένες· η μια χαλάει την άλλη κ' η μια δίνει τη δύναμη της άλλης. Πρέπει να πονέσουμε για να νοιώσουμε την ύγεια· να πάθουμε κακό για να καταλάβουμε το καλό· να κλάψουμε για να αισθανθούμε την ευχαρίστηση του γέλιου· να περάσουμε νύχτα για να ποθήσουμε ήμέρα· να ιδούμε το θάνατο για να αγαπήσουμε τη ζωή.

Κι αγαπάμε τη ζωή, όταν, μπροστά στην πύλη του κοιμητηριού, τραγουδάνε πρόσχαρες οι λεϊκές.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙ ΔΗΣ

ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΗΣ

ΠΑΠΑΡΟΥΝΕΣ

Στου κάμπου τ' άνοιξιάντικο, το μέγα πανηγύρι,
Οί παπαρούνες ντροπαλές μεθούν και ξεφαντώνουν
Σάν κοπελιές που κρύβονται δειλές στο παραθύρι
Μά μέσα οι πόθοι των φωτιά στα στήθια των ματώνουν...

Τα μάγουλα τὰ κόκκινα, τὰ πορφυρά τὰ χείλη
Χαρίσματα της Άνοιξης στην κάπια μου παιδούλα
Τί καρτερούν; Μή την πικρή καρδιά μου να τους στείλλω
"Όλο τὸ αἷμα τ' ἄλικο στη δίψα των δροσούλα;

—><—

ΣΟΦΙΑ

Λόγια και γέλια όλόδροσα σε κοραλλένιο στόμα
Σά μακρυνή άντηχήσατε χαρμόσυνη καμπάνα.
Κ' ήρθε η ζωή στερνή φορά, καλή μας χρυσομάνα,
Μου φίλησε τὸ μέτωπο και μοῦπε: Ζήσε άκόμα !...

Π. ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ

ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΡΤΖΩΚΗ

Φίλε «Νουμά»,

Διάβασα και γώ το άρθρο του κ. Λέαντρου Παλαμά «Για την ποίηση του Μαρτζώκη» και σε παρακαλώ να τυπώσης τούτα τὰ λίγα λόγια στο έλεύτερο φύλλο σου. Θέλω—και μαζί με μένα πιστεύω πώς πολλοί θα θέλουνε—να μάθω για ποιο λόγο κλωτσοπατάει δηλ την εργασία ενός ανθρώπου χωρίς να ξέρουμε αυτόνε τον απαραίτητο λόγο. Να κάνουμε τον κριτικατζή δεν είναι δύσκολο πράμμα—καθώς τώρα τελευταία φάνηκε—, θαρρώ όμως πώς η διαολεμένη αυτή δουλειά δεν είναι δημοσιογραφική και γι' αυτό ίσα ίσα δεν μπορεί να σταθῇ κριτική χωρίς να λείει και το γιατί λείει· έτσι και όχι άλλοιως. Όμως ο κ. Λέαντρος Παλαμάς ένω στην άρχή στο άρθρο του μάς λείει πώς θα πείση μ' έκανε σύντομο χαρακτηρισμό του έργου του Μαρτζώκη, πώς δηλ του ή δουλειά δεν έχει καμμιά σπουδαιότητα, τραβάει και τελειώνει το άρθρο του χωρίς να το καταφέρει. Το μόνο που καταφέρνει—και δεν πιστεύω να μη μετάνιωσε άμα τυπώθηκε το άρθρο του—είναι να πιάση το μακαρίτη το γέρο Μαρτζώκη, ζεστόνε άκόμα, και να τότε σκάσει χάμου άλύπητα και χωρίς να δώσει σε κανένα το λόγο. Μά αυτό, Χριστιανοί, δε λέγεται κριτική, αυτό είναι πλημμέλημα! Δεν έπαιρνε τουλάχιστο παράδειγμα ο κ. Α. Παλαμάς από το μεγάλο πατέρα του; Δε διαδράζει τίς κριτικές του να ιδῇ πώς κρίνουνε όσοι βαστάνε αδιάκοπα τῶνα τους χέρι πάνου στην καρδιά τους;

Είπα πώς δεν κάνω τον κριτικατζή. Τέτοια δουλειά δεν είναι για τον καθένα και πολύ περισσότερο για μένα. Γι' αυτό δε λέω αν είναι ή δεν είναι δίκαια τὰ όσα γράφει για την ποίηση του Μαρτζώκη. Θαρρώ όμως πώς κακή έκδούλευση κάνει και στον έαυτο του και στα γράμματα καθένας που έτσι για να γράψη και με το έτσι θέλω βγάνει απόφασες χωρίς δικαιολογία. Ο κ. Α. Παλαμάς σαν ήθελε να κάνει κριτική, έπρεπε να πάρη πέντε κομμάτια από τὰ λίγα που γράψε ο καλός γέρος και άπάνου σε κείνα να μιλήση, να κριτικάρη, ν' αποφασίσῃ. Ή μήπως δεν καταδέχεται να κουραστή περισσότερο; Αν είναι τούτο, τότε δεν έπρεπε νάνακατευτῇ καθόλου.

Τάχα δε θα βρεθῇ κανείς να μιλήση για όσα μάς άφησε ο γέρο Μαρτζώκης;

Ο «Νουμάς» έχει κηρυχτεί έλεύτερο βήμα

ἀπομοναχός του. Ἄς μὴν ἀδικηθῇ καὶ πεθαμμένος αὐτός· ποὺ καὶ ζωντανός ποτές του δὲ δικαιώθηκε.

Χαλαντρίτσα—Πάτρας, 9. 4. 13.

Σὲ χαιρετῶ
Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ

ΜΙΑ ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ (*)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΛΟΥΔΑΣ

Ἀνθυπολοχαγός 8ου πεζικοῦ
συντάγματος
ἡρωϊκῶς πεσὼν ἐν Μανωλίσσῃ
τῇ 20 Φεβρουαρίου 1913

Αὐτὰ τὰ ῥίγα γράμματα χαραγμένα μετὰ τὸ ἴδιον μου τὸ χέρι ἐπάνω στὸ σταυρὸ ποὺ τὸν διώρθωσα μόνος μου μετὰ σανίδια ἀπὸ μιὰ κάσα φυσιγγίων, αὐτὸ τὸ ἀπαίσιο βράδυ, ποὺ ἦσαν οὐ νεκρός, ἀγαπημένη μου Βασίλη, σοὺ τὰ προσέφερα γιὰ τελευταῖο δῶρο, ὅταν μετὰ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια σέθαψα ἐκεῖ στὸ ἐρημικὸ ἐκκλησάκι τοῦ Θωρακιστοῦ. Τώρα ποὺ ἔφυγα ἀπὸ ῥεῖ καὶ σάφησα μόνο μέσα στὴν ψυχρὴ ἀγκαλιὰ τῆς ἐνδοξῆς γῆς ποὺ τὴν ἐπότισες καὶ τὴν ἐδόξασες μετὰ τὸ αἷμα σου, τώρα κάθουμαι καὶ ἐγὼ πάντα μόνος καὶ συλλογίζουμαι τί λόγια νὰ βρῶ γιὰ νὰ θρηνήσω τὰ νειάτα σου καὶ τὴν παλληκαριά σου, γιὰ νὰ θρηνήσω γιὰ τὴ μεγάλη στέρηση ποὺ ἔπαθε ἡ Πατρίδα μας μετὰ τὸ θάνατό σου, ἥρωά μου. Ὅταν συλλογίζουμαι τὰ τελευταῖα λόγια ποὺ μοῦ εἶπες, ἔταν τὴν παραμονὴ τῆς ἐφόδου σὲ ἀπεχαιρέτιζα καὶ σὲ εὐχόμουν μετὰ τὸ καλὸ νάνταμωθοῦμε στὰ Γιάννενα· «νὰ ἰδοῦμε, μοῦ εἶπες, ἢ στὰ Γιάννενα ἢ σὲ καμμιὰ χαράδρα νὰ μοῦ ψάλλῃς τρισάγιο...» ποὺ τόσο πολὺ μεπίκρανες, θέλω νὰ θρηνῶ θέλω νὰ κλαίω παντοτεινά, ἀλλὰ κάποια δύναμη ὑπερφυσικὴ ποὺ λέγεται «Πατρίδα» δὲ μ'ἀφίνει· ἐνῷ ἐγὼ θέλω νὰ κλαίω, ἐκεῖνη εἶναι γελαστή· τὴ βλέπω πάντα νὰ στέκῃ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν τάφο σου καὶ νὰ στεφανώνῃ τὴν πέτρα ποὺ σὲ σκεπάζει μὲνα ἀθάνατο στεφάνι γενομένο ἀπὸ βλαστάρια δάφνης καὶ ἀπὸ ἀγριολούλουδα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀνάμεσα στοὺς βράχους ποὺ τοὺς ἐκοκκίνισες μετὰ

(*) Σημ. τοῦ «Νοῦμᾶ». Ἡ νεκρολογία αὕτη εἶναι γραμμένη ἀπὸ ἕνα παπὰ καὶ μᾶς τὴν ἔδωκε ὁ φίλος κ. Ἀντρέας Καρκαβίτσας. Εἶναι γραμμένη στὴ δημοτικὴ καὶ ἔρχεται ἔτσι σὰ συμπλήρωμα στὰ δύο γράμματα ποὺ τυπώσαμε στὴν 64 σελίδα. Ὅστερ' ἀπ' τούτους στρατιωτικούς, ἔρχονται καὶ οἱ παπᾶδες νὰ μιλήσουν ζωντανὰ καὶ ἔθιμά. Νᾶ, τί κατὰφερε ὁ πόλεμος.

αἱμά σου. Ὅταν μετὰ βλέπῃ ἐμένα νὰ κλαίω, μοῦ λέει μετὰ θυμό... «Γιὰ κείνους ποὺ ἀρρωσταίνουν στὸ σπῆτι τους καὶ πεθαίνουν στὸ κρεβάτι τους καὶ τριγύρω τους εἶναι οἱ γονεῖς τους ἢ τὰ δέσφια τους ἢ τὰ παιδιὰ τους ἢ οἱ συγγενεῖς τους, γιὰ κείνους πῆγαινε νὰ θρηνήσῃς καὶ νὰ κλάψῃς· γιὰ τὰ παλληκάρια αὐτὰ ποὺ τόσοις μῆνες ἐθάσταξαν μετὰ χαρὰ ἐπάνω στὰ χιόνια καὶ στὸ κρύο καὶ στὸ τέλος γιὰ τὴν τιμὴ μου καὶ τὴ δόξα μου ἔχυσαν τὸ αἷμά τους, γι' αὐτοὺς νὰ μὴ θρηνῇς, παρὰ νὰ γελάς καὶ νὰ χαίρῃς καὶ νὰ λές τιμὴ καὶ δόξα στὸ ὄνομά τους, τιμὴ καὶ δόξα στοὺς γονεῖς ποὺ τοὺς ἐγέννησαν!»

Τιμὴ καὶ δόξα λοιπόν, Βασίλη, στὸ ὄνομά σου! Τὸ τρισένδοξο στεφάνι, ποὺ σοὺ ἐχάρισε ἡ Πατρίδα, θὰ μένῃ αἰώνια στὸν τάφο σου, ὅσο ζῇ τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος καὶ ἡ ἱστορία, καὶ θὰ ἐμπνέῃ στίς ψυχὰς τῶν παιδιῶν τοῦ μέλλοντος τὸν ἥρωισμό καὶ τὴν αὐταπάρνηση γιὰ νὰ δοξάσουν καὶ νὰ μεγαλύνουν καὶ αὐτὰ τὴν Πατρίδα.

ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΚΑΤΟΥΛΟΣ

ΘΡΗΝΕΙ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Κλάψετε· κλάψτε, Χάριτες καὶ σεῖς Ἀγάπες κλάψτε· κλάψετε, κλάψετε ὅλοι ἐσεῖς ἀγαπημένοι ἀνθρώποι. Δὲ ζεῖ πιά τὸ μορφο πουλὶ τῆς φίλης μου, δὲν εἶναι πάει τῆς Λεσβίας μου ἡ χαρά, πάει τὸ πουλάκι ἐκεῖνο ποὺ πιότερο ἀπ' τὰ μάτια τῆς ἐλάτρευε τὰ ὥραια. Καὶ τόσο εἶταν χορούμενο καὶ τόσο πιά εἶχε μάθει τὴν ὁμορφὴν ἐρωμένην του, τόσο σὰ μιὰ παιδοῦλα ποὺ ξέρεῖ τὴ μητέρα τῆς. Ποτὲ τὰ γόνατά τῆς δὲν ἄφινε, μὰ πότε δῶ καὶ πότε κεῖ πετώντας καλοῦσε τὴ Λεσβία του μετὰ τὸ κελάϊδισμά του. Καὶ τώρα, τῶρ' ἀκολουθεῖ τὸ μαυρὸ μονοπάτι ποὺ πάει στοὺς τόπους ὅπου λέν πῶς γυρισμὸ δὲν ἔχουν. Καταραμένα νᾶσαστε σκοιᾶδια τοῦ Ἰενάρου, ἐσεῖς ποὺ τρῶτε ἀλύπητα τὸ κάθε ὥραϊο στὸν κόσμον. Καὶ εἶτανε τόσο λατρευτὸ σὲ μετ' ὅ,τι μοῦ ἀρπάξτε! Ὡ σὺ καμὲ καὶ ὃ δύστυχο πουλάκι μου, γιὰ σένα τὰγαπημένα καὶ ὁμορρα τῆς φίλης μου ματάκια, τὰ βλέτουν τώρα κόκκινα, πλημμυρισμένα δάκρυα!

Μεταφραστὴς ΑΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΔΑΣ

(*) Τῷ γράψῃ σὺν πέθανε τὸ πουλὶ τῆς ἐρωμένης του.

“ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Τόμος Δεύτερος (400-450 σελίδες)

Συντακτὴρ φρ. 10. πρὸς ἰστορ. ἐκ.

Διεύθυνση: «Grammata» B. R. 1146. Alexandrie (Egypte)